

היכלי תורה

ערש"ק פרשת וארא כו טבת תשסח ♦ דף היומי בבלי: נדרים יד ירושלמי: מגילה כו משנ"ב ח"א קלח.

שיעורי רשק
תורה

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדף היומי

ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרועים... (ב יט)

במדרש תנחומא: וכי בדמות איש מצרי היה משה? אלא אלולא איש מצרי שהרג משה לא היה נכנס למדין וכו'. כך אמרו בנות יתרו למשה, יישר כחך שהצלתנו מיד הרועים. אמר להן משה, אותו המצרי שהרגתי הוא הציל אתכם. ולכך אמרו לאביהן, איש מצרי, כלומר, מי גרם לזה שבא אצלנו, איש מצרי שהרג.

דברי המדרש צריכים ביאור, מה ראה משה רבנו לספר להן את דבר המצרי שהרג, אדרבה, אלולא ידע יתרו שבורח הוא מחמת הריגת המצרי, היה אוספו אל ביתו במדה גדולה יותר של כבוד. לשון המדרש, שנראה ממנו שבנות יתרו התכוונו להגדיל את משה בעיני יתרו כשספרו לו שאיש מצרי שהרג גרם לבואו הנה, טעון הסבר.

והנה אמרו חז"ל (סוטה יא א): שלשה היו באותה עצה (שגזר פרעה, "כל הבן הילוד היאורה תשליכהו"), בלעם ואיוב ויתרו. בלעם ושיעץ, נהרג. איוב ששתיק, נדון ביסורים. יתרו שברח, זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית. וצריך להבין, לשם מה היה צריך יתרו לברוח, ומדוע לא היה לו די במה שהתנגד לגזירה. ועוד, שכרו של יתרו שישבו מבני בניו בלשכת הגזית, איך הוא מכוון מדה כנגד מדה למה שברח.

ונראה לבאר על פי מה שכתב הרמב"ן שכל גזרותיו של פרעה על בני ישראל היו בערמה, שלא ירגישו ישראל כי באיבה יעשו להם, ולכן לא ציוה פרעה לשרי הטבחים אשר לו להרגם בחרב המלך, רק אמר לעם, כאשר ימצא כל איש מצרי ילד יהודי שישליכהו ליאור, ואם יצחק אבי הילד אל המלך או אל שר העיר, יאמרו לו שיביא עדים, והם בתחבולות יטו הדין לזכות את המצרי.

מעתה מובן היטב מה שנאלץ יתרו לברוח ולא הסתפק במה שגילה דעתו נגד הגזירה, שהרי פסק הרמב"ם (פ"ט מהלכות מלכים הי"ד) שבני נח חייבים להושיב דינים ושופטים לדון במצוות שהם חייבים בהן, ואם ראו או ידעו באחד שעבר על אחת ממצוותיהם ולא דנהו, הרי הרואים בעצמם נתחייבו הריגה, שהרי עברו על מצות הדין שהיא אחת מהמצוות שנתחייבו בהם. כיון שעיקר העצה היתה כאן להעלים עין מהרוצחים ולעבור על מצות הדין, הרי כל זמן שהיה יתרו במצרים, אם יראה או ידע שמצרי השליך ילד יהודי ליאור, הוא חייב לסכן את עצמו ולהרגו. לכן לא יכול היה לפטור את עצמו במה שהעצה נתקבלה נגד דעתו, וכדי שלא יחשב כשותף בצצוע הגזירה במה שיעלים עין מן העוברים, נאלץ היה לברוח למדין.

על הדקדוק הגדול במצוות הדין, עד כדי כך שהשליך אחריו את כבודו במצרים והלך לארץ אחרת, שכרו מדה כנגד מדה שישבו בניו וידונו את דיני התורה בלשכת הגזית. משה רבנו שידע מהקפדתו של יתרו במצוות הדין, ידע שבעיני יתרו יגדל ערכו במה שהרג את המצרי, שהרי דן אותו למיתתו על שעבר על המצוות, וכמו שפירש רש"י (ב יב) ראה מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשדה, ובשל כך נאלץ לברוח ממצרים, והרי הוא בדבר זה בן גילו של יתרו.

ע"פ יעלת חן

רשמי הוד מהמעמד
ההיסטורי סיום הש"ס
של ממלכת התורה
'עוז והדר'
עמודים 7-11

ראשי 'עוז והדר' בראשות מורנו
הגה"צ רבי יהושע לייפער שליט"א
נשיא ומייסד ממלכת התורה 'עוז והדר'
בביקור מרגש אצל הגאון הגדול
רבי חיים קנייבסקי שליט"א
עמוד 6

הספר הנקרא **"כל נדרים"**
נדרים ומנהגים

שאלה על נדרים ומנהגים, על הפרשת תרומה וקבלת שבת, צדקה, תענית ועוד. קבלת נדרים ומנהגים, תוקף מנהג מקום, מנהגי אבות, ושינוי מנהגים

ההלכות מתומצתות בלשון ברורה ושוה לכל נפש, ומתעוררות סביב מובאים מקורות ההלכות, מדין ובידורים מהדאטונים והאחרונים, ספרי הלכות חדשים מסופקי זמנינו

900 עמודים
מיה מרנן

1000 ₪
077-4300407
03-543-5757

לקבלת העלון באופן קבוע יש לשלוח בקשה ל: tora10@bezeqint.net

יו"ל ע"י רשת השיעורים של 'היכלי תורה' לעדכון שיעורי תורה ת.ד. 5717 חיפה מספר פקס ל: 03-543-5757

אמירת 'כמו שהקב"ה אמת כך זה אמת'

בשו"ת הרדב"ז (ה"א סי' יז, הו"ד בפ"ת יו"ד סי' רכט סק"ה) נשאל על מה שנהגו הטפשים לומר כמו שהקב"ה אמת כן דבר זה הוא אמת, אם יש בזה חשש שבועה או לא. והשיב שדבר זה הוא עון פלילי וקרוב לכפירה, וראוי לגעור באומר זה וללמדו שהוא עון, ואם ימשיך באולתו יש ליסרו על ככה כפי ראות ב"ד עד שישוב, לפי שאין להשוות אמתת מציאותו ית' לאמתת שום נמצא מהנבראים, ואפי' שהדבר ההוא אמת ברור, אפי"ה הוא ראוי לעונש כאלו משוה עבד לקונו, ואוי לו לנפשו על ככה. וכ"ש אם בדבר ההוא אשר רוצה לאמת הוא ספק, או שקר, שזה ודאי כופר בקונו ואומר לא הוא, ואין לו חלק לעה"ב.

אבל לענין שבועה, אם מבטיח את חבריו כשאומר כן, נראה שהוא חייב לקיים דבריו ולאמתם. ואפילו אם נאמר שאין כאן שבועה גמורה, לא גרע מידות. ופסקו רוב הפוסקים ז"ל דידות שבועות כשבועות.

והביא **הרדב"ז** בשם **הריב"א** ז"ל, באחד שאמר כן יעזור ה' ליראיו והתורה שאקיים אלו התנאים, והשיב **הריב"א** ז"ל שבועה בשם יש כאן, ואע"פ שלא אמר שם אלא בכנוי ובלשון לעז, כדאמרינן מארי כולא שבועה. הילכך אם לא קיים הבטחתו יש בו משום קטני אמנה, ויש חשש נדר ושבועה, ויש בו חשש כפירה, ויש בו מבטיח ואינו עושה. ורואה אני לכופ אותו לקיים הבטחתו, מפני שלא גרע מהן הן שבועה שאמרו קצת מפרשים שאפילו בלא הזכרת שם וכנוי מתחייב, וכ"ש כאן שיש שם ממש, וכן יש מילת אמת שהיא ג"כ שבועה. אבל לחייבו מלקות אין לנו, כיון שלא הזכיר שבועה, ולא הזכיר השם בלשון שבועה, ולא כפל הדבר. אבל אם כפל הדבר והזכיר שם, הרי היא שבועה לכ"ע.

כללא דמלתא יש בדבור הזה מהגנות מה שאי אפשר לשערו, וראוי לגעור באומריו ולהענישו וליסרו, עד שישוב מדרכו הרעה.

ועוד הביא **הרדב"ז** ששאלו מלפני **מהר"י** ז"ל, על מי שאמר אם אעשה דבר זה לא אהיה יהודי, והשיב שאין כאן שבועה. אבל אם נשבע על דבר, ואמר אם אשאל על זה לא אהיה יהודי, אין מתירין לו, שאין ב"ד נזקקין להתיר בדבר שיש בו תקלה. ואם נתיר לו כאלו אנו אומרים לו שלא יהיה יהודי. וגם בזה יש חשש כפירה, שאין ראוי למשכן הדת על שום דבר בעולם, אפילו נוטלין את נפשו.

ורבינו יונה (שערי תשובה שער ג רמז מז) כתב שאסור לאדם שיאמר כן יושיעהו השם, כאשר הדבר הזה דבר אמת, בעוד שהדבר הוא כזב. כי הנה קלל את עצמו בשם, שמכלל הן אתה שומע לאו.

ובליקוטי מהר"ח (סדר משא ומתן) כתב שאסור לומר כן אף אם אומר כן בלשון לע"ז. וראה לקמן (כב). אריכות בדברי **הרדב"ז**, ובדבר אמירת 'באמת'.

שינוי מנהג שנהגו לפרישות

בראשונים בסוגיין מבואר שאדם שנהג מנהג של מצוה, ורוצה לבטל מנהגו, צריך התרה. וכן נפסק **בשו"ע** (יו"ד סי' ריד ס"א). וכיוצא בזה כתב **החכמת אדם** (כלל קע"א סי' י"א), שמי שנהג להתענות ביום היארציי"ט של אביו או אמו, ורוצה לבטל מנהגו מסיבת חולי, צריך לעשות התרה, ואם התנה מראש שנהג כן בלי נדר, אינו צריך התרה.

והנה **הפרי חדש** (או"ח סי' תצו, דיני מנהגי איסור, אות י) מחלק בין מנהג שנהג אביו, שהוא איזה סייג או חסידות, על דרך משל שקיבל עליו להתענות ב' וה' כל ימיו או שלא לאכול בשר ביום שאוכל גבינה וכיוצא בזה, דאזי דבר ברור הוא שאין הבן אחריו חייב לנהוג אותו חומרא, משא"כ במנהג שנהג אביו מחמת שכל בני העיר קיבלו עליהם סייג וחומרא זו כי אז חייב הבן לדבוק במנהג אבותיו מדין ואל תטוש.

ובשו"ת חוות יאיר (סי' קכו) נשאל מבן תורה אם מחוייב לנהוג פרישות ותעניתים שני וחמישי שנהג אביו בנדר כל ימיו, ותמה האיך מצינו ידינו ורגלינו בכל דור ודור הא יש חסידים מופלגים בחסידות ותעניתים ואין הבנים נוהגין במילי דחסידות ההם אף כי הם צדיקים וישרים ולחלק יצא בין מנהג שנתקבל מאדם אחד ובין מנהג שנתקבל מכל הצבור או עיר אחת או קהילה אחת דמה שקיבלו כל הציבור קיבלו עליהם ועל בניהם אבל קבלת יחיד אין על הבן חיוב להחזיק בקבלת אביו ובכל חומרותיו.

ובשו"ת זכרון יוסף (יו"ד סי' יד) כתב בענין זה כמה חילוקים, וחילוק אחד חילק בין אם נהג הבן כבר בעצמו בפרישות זו שקבל עליו אביו או לא נהג דאם נהג הבן עצמו לאחר שגדל בקבלה זו הו"ל אצלו ג"כ קבלה ואינו יכול לחזור בו ע"ש.

בחור שרוצה לשנות ממנהג בית אביו

הגר"ח פלאגי בספרו **סמיכה לחיים** (סי' ה חקירה ד) חקר במהות הענין שהבנים חייבים לנהוג כמנהג אביהם, והביא שם מדברי **המשא מלך** שכתב, 'לא מצינו שיחויבו הבנים לקיים מנהגי אביהם אלא בההיא דבני ביישן בדוקא, ואין לך בו אלא חידושו, דשאני התם שכל בני העיר בכללם קיימו עליהם שלא לילך מצור לצידון וכו', ובכה"ג נעשה על כולם כנדר וגם חל המנהג על הבנים הבאים אחריהם, דסתמא דמילתא דקבלו עליהם ועל זרעם, עיי"ש.

והנה **בשו"ת דברי מלכיאל** (ה"ד סי' סו, ח"ה סי' פא) נשאל בנידון בן שרוצה לשנות ממנהג אביו ולגלח זקנו, והשיב דכיון שנהגו אבותינו זה מאות בשנים שלא לגלח הזקן ויש בזה משום לא תטוש תורת אמך ובפרט בנ"ד שהוא סייג גדול ובזוהר החמירו מאד בדבר והיכא דאין הזוהר חולק על הש"ס קיי"ל כהזוהר לכ"ע ולפ"ז ה"ז דין גמור שלא לספר הזקן במספרים וכו', ונהי שבמדינות שלא נהגו להחמיר בזה אין להרהר אחריהם אבל במדינותינו שנהגו מעולם להחמיר בזה ה"ז מנהג מחמת סייג וגדר ומוטל על כולנו לקיימו וכו'

ובשו"ת משנה הלכות (ח"ט סי' קעד) הביא דבריו וכתב שמפורש בדבריו שבמדינות שנהגו להקל בזה אין להרהר אחריהם.

קניית סוכה מוכנה

במשנה. אמר קונם סוכה שאני עושה, לולב שאני נוטל, תפילין שאני מניח, בנדריס אסור, בשבועות מותר, שאין נשבעין לעבור על המצות.

בשלמי נדריס (ד"ה סוכה שאני עושה), **בתפארת יעקב** (על המשניות אות ט) **וביפה תלמוד** (ד"ה סוכה) העירו על לשון המשנה 'סוכה שאני עושה' מדוע לא אמרו 'סוכה שאני יושב', שהרי המצווה היא הישיבה ולא עשיית הסוכה.

וכתב **השלמי נדריס** (תוס' בא"ד וא"ת אפילו) בשם **השושנים לדוד** (על המשניות שבועות פ"ג), שוודאי האומר 'קונם סוכה שאני עושה' כוונתו שלא ישב בסוכה, אלא שבפיו אומר קונם סוכה שאני עושה, ומשנתנו חידשה שאין אומרים שהיות ואין פיו וליבו שווים [שהרי בליבו מתכוון לומר שלא ישב בסוכה ובפיו אמה שלא יעשה סוכה] דבריו בטלים, אלא דבריו קיימים ומפני שהאומר שלא יעשה סוכה כלול בדבריו גם שלא ישב בסוכה, שהרי שבהעדר עשיית סוכה היא בטל גם משיבת סוכה, וא"כ הרי פיו וליבו שווים.

ובספר **הון עשיר** (על המשניות, שבועות פ"ג מ"ה) ביאר שכוונת הנשבע לומר קונם שלא אעשה 'מצוות סוכה' והיינו שלא אשב בה. אך **בשו"ת אבני נזר** (או"ח סי' תנט) שחה דבריו וכתב שאין זה פירוש של 'קונם סוכה שאני עושה' אלא הפירוש הוא כפשוטו שלא יבנה את הסוכה, וכתב האבנ"ז שמכאן יש להוכיח שיש מצווה בעשיית הסוכה, וכתב שכן הוא מפורש **ברש"י** במכות (ח. ד"ה השתא) שיש מצווה בעשיית הסוכה, וכן הוכיח **המהרש"ם** בדעת תורה (סי' תרכ"א) **מרש"י** (שם).

אך **בשו"ת מנחת אלעזר** (ה"ד סי' נה) כתב שוודאי יש לפרש כדבר ההון עשיר והוכיח כדבריו ממה שאמרו בכמה (כתובות פו. חולין קלב): אומרים לו עשה סוכה ואינו עושה, לולב ואינו עושה, עשה ציצית ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו, ולדברי **האבנ"ז** היינו שכופים אותו לעשות הסוכה בעצמו ואם לאו מכין אותו וכו' שדבר זה תמוה, אלא וודאי ש'עשה סוכה' היינו שיקיים מצוות סוכה וישב בה, והאריך שם לחלוק על דברי **האבני נזר**.

והנה בסוכה (מו.). אמרו העושה סוכה לעצמו מברך ברוך שהחיינו וקיימנו וכו' וכתבו **התוס'** (מנחות מב: ד"ה ואילו) שהוא מחלוקת בבלי וירושלמי, שבירושלמי (סוכה פ"א ה"ב) אמרו העושה סוכה לעצמו מהו אומר ברוך אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לעשות סוכה. העושה סוכה לאחר אומר ברוך אקב"ו לעשות סוכה לשמו. **ובשו"ע** (או"ח סי' תרמ"א ס"א) נפסק שאין מברכים על עשיית הסוכה.

ובשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רע"א) כתב שבסוכות נאמר בתורה 'בסוכות תשב', ולא כתוב בתורה 'תעשו סוכות' הרי שאין העשייה מצווה אלא הישיבה. ומה שאמרו 'חג הסוכות תעשה' כתב החת"ס שאין הכוונה אלא על עצם החג, ולא על עשיית ובניית הסוכה.

ומ"מ כתבו הפוסקים שראוי לאדם לטרוח בעצמו בעשיית הסוכה, כמבואר **בשו"ת חות יאיר** (סי' רה) שכתב שתלמידי חכמים וגדולי הדור מטפלין בעצמם בעשיית הסוכה, **ובקיצור שולחן ערוך** (סי' קלד ס"א) כתב שמצווה על כל אדם לטרוח בעצמו גם בעשיית הסוכה וגם בהנחת הסכך, וע"ע **בשו"ת קנין תורה בהלכה** (ח"ג סי' צ), **מועדים וזמנים** (ח"א סי' פ), **ובשו"ת שבט הקהתי** (ח"ב סי' רח).

ברכת שהחיינו על קניית ספרים כיון דמצוות לאו ליהנות נתנו

בשו"ע (או"ח סי' רכ"ג ס"ג) פסק המחבר, בנה בית חדש, או קנה כלים חדשים, אפילו היה לו כיוצא באלו תחלה, או קנה וחזר וקנה, מברך על כל פעם, שהחיינו, ולא דוקא חדשים דהוא הדין לישנים, אם הם חדשים לו, שלא היו אלו שלו מעולם, ולא אמרו חדשים אלא לאפוקי אם מכרן וחזר וקנאן.

וכתב **המגן אברהם** (סק"ה) נראה לי דוקא כלי תשמיש, אבל על ספרים חדשים אינו מברך דמצוות לאו ליהנות ניתנו. ואם משום המצווה עצמה, אין מברכין רק על מצות הבאים מזמן לזמן, אבל בברכת רמ"מ כתב לברך על ספרים.

ובמשנה ברורה (ס"ק יג) הביא בזה מחלוקת בין האחרונים והביא בשם החיי אדם היה מהדר אחר זה הספר ושמה בקנייתו, מברך. מפני שברכה זו נתקנה על השמחה ולא על התשמיש, וכ"כ **המור וקציעה**, ועל כן אין למחות ביד המברך.

ובשו"ע הרב (לוח ברכת הנהנין פ"א סכ"א) כתב מברכים שהחיינו על ספרים חדשים חשובים שלבו של אדם שמח בקנייתן, ולא אמרו מצוות לאו ליהנות ניתנו אלא בעשיית המצווה עצמה, אבל הקונה כלי שהמצווה נעשית בו אם הוא כלי חשוב יש לו הנאה בו כמו בשאר כלים חשובים מאחר שכבר צריך לו כלי חשוב זה לאיזה צורך שיהיה יש לו הנאה כשיש לו שלו.

אך הרבה אחרונים כתבו שהמנהג לא לברך (קצור שו"ע סי' נט ס"א, סדר ברכת הנהנין לרב פ"ב סק"ה, ברכי יוסף סי' רכ"ג).

לא תחמוד בחומד דבר של חבירו ומבקשו ממנו ג' פעמים

ברמב"ם (גזלה ואבדה פ"א ה"ט) פסק 'כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חבירו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (שמות כ טז) 'לא תחמד', ואינו עובר בלאו זה עד שיקח החפץ שחמד'.

ומבואר שאדם שחמד חפץ חברו וכאשר ביקש מבעל החפץ למכרו לו, תיכף הסכים הלה לכך, אין בזה משום לא תחמוד רק היכא שבעל החפץ מיאן בתחילה למוכרו לו והוא הפציר בו עד שלקחו אז עובר בלא תחמוד.

ויש לדון הדין כשהפציר בחבירו ב' פעמים שימכור לו החפץ אם עובר בזה על לא תחמוד או לא.

ובשו"ת בצל החכמה (ח"ג סי' מג) כתב להוכיח ממה שאמרו בסוגיין 'היו מסרבין [מפצירין, מפרש] בו לאכול וכו' אמר לא אכילנא לא אכילנא ותו אמר שבעה שאוכל דלא אכילנא קאמר'. ויש לדייק שכשבקשו ממנו שלש פעמים, ומתוכן השיב ב' פעמים לא לא אכילנא ובפעם שלישית נשבע, הוי בכלל מסרבין דהיינו מפצירין. אך בב' פעמים אין זה בכלל מפצירין.

וסיים שם העולה להלכה א. החומד בחפץ של חבירו שאינו עומד למכירה עובר משום לא תחמוד ומשום לא תתאוה. ב. כל זה דווקא במפציר בבעל החפץ למכרו לו, אבל אם מיד כשביקש החפץ הסכים בעל החפץ לתת לו, אינו עובר.

המתפלל תפילה של יום טוב במנחה בחול המועד

בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' כא אות ג) כתב שאדם שטעה והתפלל בחול המועד תפילת יו"ט, לא יצא ידי חובתו, מפני שחובה להתפלל בחול המועד שמונה עשרה ברכות. ומבואר כן **בשו"ת לב חיים** (ח"ב סי' טו).

והנה **בשו"ת קנין תורה בהלכה** (ח"ב סי' יז) הסתפק בדינו של אדם שטעה והתפלל במנחה של ערב שביעי של פסח תפילת יום טוב, אם יצא בזה ידי חובתו, וכתב שם לדייק מהמבואר **בשו"ע** (או"ח סי' רסח ס"ד) שלא יצא ידי חובתו, עיי"ש מה שפלפל בזה.

אולם כתב שיש להעיר ממה שאמרו בסוגיין מי שנדר שתי נזירות, ומנה את הראשונה והפריש קרבן ונשאל עליה - עלתה לו שניה בראשונה. וכתב שהרי כשמנה היה לשם הראשונה ולא לשם השניה, ואעפ"כ אנו אומרים שאם עקר את הנזירות הראשונה ע"י שאלה לחכם עלתה לו נזירות שניה אף שלא התכוון עליה, וא"כ שוב היה אפשר לומר שהוא הדין בתפילה כיון שהיה אחר פלג המנחה עלתה לו הטעות לתפילת יום טוב של מעריב, אך מ"מ שכיון שבשו"ע הנ"ל אינו מוכח כך על כרחך צריך לומר שיש חילוק בין הדין הנוגע לתפילה למבואר בסוגיין לגבי נזירות.

קטן באכילה קודם קידוש

בב"י (או"ח סי' רסט) כתב בשם ההגהות מיימוניות שמוותר להאכיל תינוק קודם קידוש, אע"ג שאסור למיספי להו בידים, כדאי' ביבמות (קיד), התם היינו בנבלות וטרפות וכה"ג דנפקא לן מלא תאכלום, אבל קידוש היום מצות עשה הוא ולא נפקא לן מהתם.

ובשו"ע הרב (ס"ג) ביאר הטעם משום שלא אסרו להאכיל לקטן אלא דבר האסור מצד עצמו כגון נבלה וטריפה, אבל כאן שהמאכל מותר אלא שהוא אסור באכילה מותר להאכיל לקטן, כמו שמאכילים לקטנים ביוהכ"פ אפי' כשאין בהם חשש סכנה.

והיינו לפי המבואר בר"ן בסוגיין שכל מצוות עשה הוי חובת גברא ולא חפצא, אבל איסורי ל"ת הוו איסור חפצא ג"כ. ולכן במצות עשה אין אסור למספי בידים לתינוק, דחובת גברא נינהו וקטן אינו מחוייב.

ועיין **בנימוקי יוסף** (נדריס טז) שכתב, שהנדריים היינו טעמא דחיילי על דבר מצוה, שנדרים איסור חפצא הם, ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו, שלא אמרה תורה לעשות מצוה באיסורי הנאה, ולכן אין לומר בזה דלית עשה דמצוה ולדחי ל"ת דנדריים. ומוכח ששאר ל"ת הוי איסור גברא ולא איסור חפצא, ומש"ה אמרינן בהו עשה דוחה ל"ת.

אכן **הרשב"א** בחי' שם עמד בקו' זו, וכ' לתרץ דנדריים הוו עשה ול"ת, ואין עשה דמצוה דוחה ל"ת ועשה דנדריים. ע"ש. **ובשו"ת הרב"ז** (סי' ד) כתב, שהרשב"א ס"ל שכל איסורי תורה איסורי חפצא הם, וכדמוכח **בתשו' הרשב"א** (סי' תרטו). ומש"ה לא תירץ כדברי הנמק"י, דהא בכל דוכתא קי"ל עשה דוחה ל"ת, אע"ג דהאיסורים הוו איסור חפצא.

התרת נדרי נזירות שמשון מחמת אמירת כל נדרי

בשו"ת צדקה ומשפט (יו"ד סי' ג) דן במעשה שראובן שהיה מוכר בשר בחנות בארם צובא וקודם שעלה לארץ ישראל לפקוד קברות הצדיקים ולחזור והניח במקומו את שמעון שהיה משרת אותו במכירת בשר כפקיד על מכירת הבשר, והניח ג"כ את יהודה שהיה שותף ויש לו חלק במכירת הבשר ואת לוי שהיה סופר של החנות, ובמשך הזמן ארע מריבה בין יהודה השותף לשמעון הפקיד שחשד יהודה בשמעון הפקיד שהינו גונב מדמי הבשר ומטעה אותו בחשבון, ומרוב כעס קפץ שמעון ונדר בנזירת שמשון ואמר בזה הלשון אכון נזיר בנזירות שמשון בן מנוח איבן דלילה אנכאן בקית בפתאח אל דוכאן חתא יג' שריכי ראובן, [אהיה נזיר בנזירת שמשון בן מנוח בן דלילה אם אשאר לפתיחת החנות עד שיבא שותפי ראובן] ועכשיו נתחרט שמעון מחמת שלא איפשר לסגור החנות עד שיבא ראובן, בשביל התרעומת שיהיה מראובן עליו שימשך להם פסידא ומניעת הריוח מסגירת החנות ורוצה למצוא היתר לנדרו.

והשיב בעל **המשפט וצדקה** שאפשר למצוא ארוכה לנזירות זו מג' טעמים אחד שטעה וחשב שמשון הוא בר דלילה והיה צריך לומר בעל דלילה, שנית מחמת המודעה שעשה לביל כפור שכיון ששמעון הינו מאותם הקהל שנהגו לומר בנוסח של כל נדרי די נדור ודי נשתבע מיום הכפורים הזה ועד יום הכפורים שיבא עלינו לשלום וא"כ מבטלין כל הנדרים והשבועות שיעשו בזאת השנה, ג' שאמר אנכאן בפתאח אל דוכן חתא יג' שריכי וכו' (אם אשאר לפתיחת החנות) וזה אפשר שיש לו תקנה שהוא בעצמו לא יפתח החנות אבל לוי ויהודה הם יפתחו החנות.

וכבר כתב בכעין זה **בשו"ת תורת חיים** (למהרח"ש ח"ג סי' כב) לצרף את אמירת כל נדרי כסניף להקל במי שנדר בנזירות שמשון והיה בדבר כמה ספיקות, אלא שכתב שרק על אמירת כל נדרי אין לסמוך אלא במקום שיש עוד כמה ספיקות כיון שזנזירות שמשון ספיקו להחמיר ע"ש.

וכן מצינו **בשו"ת אדמת קדש** (ח"א יו"ד סי' יב) הביא כסניף להתיר נזירות מה שהתירו בכל נדרי את הנדרים עיי"ש. אולם הוסיף **האדמת קדש** (שם סי' טו) שיש להתרות באדם כזה שנדר בנזירות שמשון ואין להתיר לו בפרהסיא אלא ע"י ג' תלמידי חכמים בקיאים ולא יתירו לו בפני המון העם. [וע"ע בשו"ת גינת ורדים חלק יו"ד כלל ב סימן ח-י].

אולם רבים מהפוסקים הביאו דברי **המהרי"ט** שכתב שאין להקל לכתחילה משום אמירת כל נדרי לביל יום כיפורים וכמבואר **בשו"ת גינת ורדים** (שם).

לעדכון ורישום שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל - 03-543-5757

או לת.ד. 5717 חיפה

בירור מציאות הנוגעת להלכה על פי אליהו הנביא

בספר פתיל תכלת להגה"ק מראדזין (סג: אות ב ד"ה והנה בירושלמי) כתב שעל ידי נביא אי אפשר להחזיר התכלת שהרי אין הנביא יכול לחדש דבר מעתה וכו' ואין בכח הנבואה להחזיר הלכה שנשתכחה כדאיתא בתמורה (יד) ועיין **רמב"ם** (יסודי התורה סוף פ"ט) ובהקדמה לפירוש המשניות, והגם שיש לחלק בין בירור בספיקא דדינא לבין בירור בספק במציאות ויש ראייה לזה מש"ס שבת (קח.) ומנדרים (בסוגיין) מיהו החזרת התכלת נראה שהוי בירו הלכה שזה הוא החלזון להוציא ממנו התכלת שצותה התורה וזה אי אפשר להחזיר בכח נבואה אם לא ע"י חיפוש בכח התורה ע"י סימנים שנתנו חז"ל.

והנה **המהר"ץ חיות** בספרו **אמרי בינה** (סי' ו) גם הביא הראיה הנ"ל מסוגיין שבדבר התלוי במעמד עניינים הטבעיים סומכים על המלאכים, אך בעניני הלכה יש רשות לחכמים לחלוק על המלאכים.

יסוד זה מבואר **במשנה למלך** (אישות פ"ט ה"ו) שכתב שסומכים על אליהו הנביא בספק בידיעת המציאות שעל זה לא נאמר תורה לאו בשמים היא, וכן כתב **בהגהות מהר"צ חיות** (שבת קח.).

אך **החיד"א בשם הגדולים** (חלק גדולים מערכת י אות רכד) הביא דעת **מהר"ם** ו' **חביב** בספרו **תוספת יה"כ** (עה.) שכתב שאין הולכין אחר הנביא אפילו בספק מציאות כגון מה בן ז' לראשון או בן ט' לאחרון, אמנם **החיד"א** חלק על דבריו, והוכיח מכמה וכמה ראיות שבספק מציאות שומעים לנביא, והאריך בזה **בברכי יוסף** (או"ח סי' לב סקד).

ועיין **במהר"צ חיות** (ברכות ג.) שכתב שאם אליהו הנביא אומר דין בסברא ובטעם מקבלים את דבריו, ולכן הגמרא (שם) מביאה את דברי אליהו הנביא שאמר שאין נכנסים לחורבה וכו' שהם דברים בטעמא, וכן דברים שאליהו הנביא אומר ששמע בבית המדרש מקבלים ממנו. וע"ע **בפניני הלכה** לעיל (יבמות לה: צג: קב.).

קריאת אשה בשם 'שלום'

בסוגין 'שאלו את אימא שלום'. אימא שלום היתה אחותו של רבן גמליאל [הנהרג], בת רבן גמליאל [דיבנה], אשת רבי אליעזר בן הורקנוס, [שמה הוזכר גם בשבת (קטז.) ערובין (סג.) ובבבא מציעא (ט:)].

בשו"ת שמן ששון (לוין, ברכות ה: ד"ה תנאי אבא) הסתפק אם שמה היה 'אימא שלום', או שמה שמה היה 'שלום' וכתואר כבוד הקדימו לשמה 'אימא', וכמו שמצאנו בברכות (טז:) שעבדים של בית רבן גמליאל שהיו חשובים היו נקראים אבא פלוני אימא פלונית. **ובנודע ביהודה** (מהדו"ת או"ח סי' קיג) כתב לגבי איש ש'אבא' הוא שם תואר.

בנידון זה ישנם שני נ"מ הלכתיות, א. אם מותר לקרוא לאשה בשם שלום, [לדעות הסוברת שאסור לקרוא לאשה בשם איש] ב. החת"ס (אבהע"ז ח"ב סי' יח) כתב שבימים הראשונים לא היו נוהגים לקרוא לאדם בשני שמות, ועורר החת"ס ממה שמצאנו 'אבא יודן' ו'אבא חלקיה' ועוד, ויישב ששם אבא אין זה שם בפני עצמו.

והנה **ברש"י** ב"מ (שם) כתב 'אימא שלום' כך שמה. ובספר **שבעים תמרים** (על צוות ריה"ח, השמטה דף פג:) הוכיח מכך שגם בימי הש"ס היו קוראים בשני שמות, וע"ע **במשנה הלכות** (ח"ה סי' רטו).

אמרות קודש
מנהלי ישראל עפ"י פסח הקדוש

תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה

וחז"ל אמרו (נדריס כ.) על פסוק בעבור תהיה יראתו וגו' זו הבושה והיינו מה שאמרו (ברכות כח:) כשאדם עובר עבירה אומר ולואי שלא יראני אדם והוא מצד הבושה ממורא בשר ודם ומי שיש לו יראתו היינו מורא המקום הוא מתבייש מלפניו יתברך לעבור. והבושה אינו מצד השפלות דהבזויים ביותר אינם בני בושת ועיקר הבושה הוא לפי המעלה והכבוד ועל ידי ההתקרבות כבן לפני אביו שהקב"ה משפיל את עצמו כן האדם לעומתו בתכלית השפלות ואז אני את דכא כטעם (תהלים קכא ה) ה' צילך. אבל היראה הוא כעבד לפני אדון שהשם יתברך מרומם ומנושא אז האדם כדוגמתו גם כן מכיר כבודו לא כבוד מדומה רק איך הוא מעשה ידי יוצר הכל יתברך שמו ונזכר משורשו שהוא ממקום גבוה ואיך ישתקע עצמו בדברים פחותים. וכטעם (שבועות מז:) עבד מלך מלך כי מצד שהוא עבד מלך הוא מתנהג גם כן בטכסיסי מלכות ובדרך כבוד כראוי לעבד מלך. ועל ידי זה זוכה להכנעה וענוה דמדת יעקב אבינו ע"ה שאינו מצד שפלותו המביא להשתקעות חס ושלוש שגורם מרה שחורה רק על ידי שמחת לב דמבקשי ה' הוא מכיר ערכו.

(רסיסי לילה, אות לד)

ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני

בראשית, פי' בזוה"ק ירא בושת ירא שבת, ומה ענין יראה ובושת לשבת, ופי' החי' הרי"מ צ"ל כי איתא בש"ס שמי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני, שנאמר למען תהיה יראתו על פניכם כי זהו הבושה, אולם באשר האדם חטא שוב אין לו בושה זו, ובשבת חוזר בושה זו לישראל, כי משה רבינו ע"ה מחזיר הכתרים לישראל שהקדימו נעשה לנשמע וחוזר עליו הבושה שקבלוהו בהר סיני, ולכך אמרו (ירושלמי דמאי פ"ד ה"א) ע"ה אימת שבת עליו שאינו משקר ע"ש שבשבת מחזירין זו הבושה וזה ירא שבת בושת כנ"ל.

(שיח שרפי קודש, בראשית)

ותניא ובעבור תהיה יראתו וכו' הבושה מביא לידי יראת חטא

דבר זה פשוט, כי הבושה מביא לידי יראת חטא ודייק ליה מקרא ובעבור תהיה יראתו על פניכם דמשמע שיהי' להם בושת פנים, שאם לא כן למה אמר יראתו על פניכם אלא כי בושת פנים מביא לידי יראה, ובושת פנים תולה בפנים בודאי וכאלו אמר תהיו מתביישים ממנו ויראים לחטא, ולכך מי שיש לו בושת פנים מביא אותו לידי יראת חטא.

(חדושי אגדות למהר"ל ח"ב)

מאן מלאכי רבנן

אמר הקב"ה תעלה אמת מן הארץ, כי אין התורה בארץ רק שהאדם שיש בו התורה נחשב בשמים מצד התורה שהיא מן העליונים, ומפני כך אמרו בכל מקום (נדריס כ:) מאן מלאכי רבנן שבשביל התורה שיש עמהם אשר התורה היא מן השמים נחשבו רבנן מלאכים. ומעתה לא היה השלום גם כן מקטרג על האדם, כי מה שאמר השלום שלא יברא מפני שהאדם מלא קטטות דבר זה כאשר אין בהם התורה, אבל ע"י התורה כל דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום גם אמרו ת"ח מרבים שלום בעולם, ולפיכך כאשר התורה נתנה לעולם שוב אין קטרוג מן השלום, כך נכון לפרש.

(נתיבות עולם ח"א נתיב האמת פג)

בתיב וקול תורה

נביע דברי הוקרה, הערכה והערצה, מקרב לב הומה שרגשותיו גואים על גדותיו, לרגל שמועה טובה אשר דישנה עצמותו, בתכיפותה ובסמיכותה המיידית לזמן שמחתנו, על כריתת ברית אמת לשותפות נוספת, בין 'ממלכת התורה עוז והדר' לבין הנגיד התורני הנכבד והנעלה, המשלב 'חיים שיש בהם אהבת תורה ויראת שמים' עם 'חיים של עושר וכבוד' העומד בטרקלינו של מלך, לשרתו ולברך בשמו כל הימים, אמת קנה אף מכר חכמה ומוכר ובינה איש חפץ חיים, בכל דרכיו משכיל, אוהב תורה ואוהב ישראל, נור תפארת לומדי התורה די ככל אתר ואתר, הליכותיו נעימות ואצילות, מידותיו תרומיות ופעולותיו כבירות ונשגבות, חביב ומקורב אצל מרגן ורבנן נשיאי שבטי ישראל שליט"א ועושה דברים בנאמנות, חכם לב שבתבונתו לוקח מצוות, בכיר פטרוני המפעלים התורניים בתבל

כמוהר"ר חיים הערש פריעדמאן שליט"א

מחשובי עדה הנאמנה במונטריאול-קנדה,

והיושב ראשונה בטרקליני הנצח של 'ממלכת התורה' שהתעטר מכבר בכתר
'פטרון תלמוד בבלי המפואר עוז והדר מההדרת פריעדמאן'

ולאחר המעמד הכביר והנשגב לציון סיום עריכת הש"ס בו הוכתר כ'אורח הכבוד' וכ'חתן תורה'
נענה לקריאתם-פנייתם של קש"ת מרגן ורבנן ראשי קהל עדת ישורון גדולי ומאורי ישראל שליט"א
להוסיף כתר שני על נורו ולהתעטר בהדר

'פטרון תלמוד ירושלמי המפואר עוז והדר מההדרת פריעדמאן'

תהא ברכתנו שלמה ושיח עתירתנו ערב, לפני ריבון עלם ועלמאי 'נותן התורה', לשלם לו כגמולו הטוב, על חמדת לבבו להרבות 'תורה מפוארה בכלי מפואר', על איתנות אחיזתו בעץ החיים, על היענותו המוחלטת לדברים של מרגן ורבנן גדולי ומאורי ישראל שליט"א, להיות 'עוסק' בדברי תורה, לרכוש זכויות נצח בהגותם של מאות תלמידי חכמים מופלגים, להוסיף היכלי 'ירושלמי' בבי מדרשא, להשיב לתפארתה עטרת משנתם של אמוראי ארץ ישראל.

בורא עולם יכין לבו ותקשיב אזנו לקול שוועתו, יודיעו ארחות חיים נעימות בימינו נצח, יקדמנו ברכות טוב וישית לראשו עטרת פז, חיים אשר שאל ממנו יתן לו אורך ימים עולם ועד, ישיתוהו ברכות לעד וישווה עליו הוד והדר. ישמח לבו ויגל כבודו אף בשרו ישכון לבטח, יודיעו הא-ל אורח חיים שובע שמחות ונעימות נצח, יגמלהו ה' כצדקו וכבוד ידיו ישיב לו, נפשו ישובב ינחהו במעגלי צדק למען שמו, אך טוב וחסד ירדפוהו ומצער ונוק א-ל ינצרהו, ידריכהו על במתי ארץ ויכונן מצעדיו במעגלי ברכה, יאיר נרו ויגיה חשכו, יאזרהו חיל ויתן תמים דרכו, על במתו יעמידהו ויתן לו מגן ישעו וימינו תסעדהו. על אשר כיבד מהונו את ה' ותורתו, ימלאו אסמיו שבע ותירוש יקביו יפרוץ, תהא תוחלתו שמחה ועד שיבה ינוב דשן ורענן, להוסיף ציצים ופרחים בגן המלך, שתולים בבית ה' בחצרות אלוקיניו יפריחו, להנחילו אוצרות נחת ואורה עד בלי די. כשתילי זיתים סביב לשולחנו יסבו כל יוצאי הלציו, הנאותים לאורו, למדים ממעשיו הטובים ונהנים מזכויותיו הכבירות כזה וכבא. יראה מהם רוב נחת דקדושה והם שישמיעו בביתו תדיר קול ששון וקול שמחה.

מברכיו בלב נרגש

רבני וחברי 'ממלכת התורה עוז והדר'

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה

זעהט בילדער אויף די קומענדיגע זיימן

כ"ק גאב"ד ירושלים ובית דינו, ביים מעמד צאתכם לשלום שע"י עוז והדר - ג' וארא תשס"ח לפ"ק

ממלכת התורה עוז והדר

מעמד הגדול סיום הש"ס

בימת הכבוד של מרגן ורבנן שליט"א

ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אהרן לייב שטיינמאן שליט"א נואם

גדולי התורה והחסידות מסובין

הרב מרדכי גראס שליט"א, גאב"ד 'חניכי הישיבות', קורא מכתבו של מרגן הגריי"ש אלישיב שליט"א

הגאון רבי שמואל אויערבאך שליט"א, ראש ישיבת 'מעלות התורה', נואם

הגאון הגדול רבי מיכל יודא ליפקוביץ שליט"א, ר"י פוניבז' לצעירים, נואם

ר' חיים יעקב קליין הי"ו חתנו של הנדיב ר' חיים הערש פר"מ

הרב מרדכי גראס שליט"א, גאב"ד 'חניכי הישיבות', נואם

פטרון הש"ס הנדיב ר' חיים הערש פריעדמאן שליט"א

הגרמ"מ אזרחי שליט"א ראש ישיבת עטרת ישראל, נואם

ממלכת התורה עוז והדר

מעמד הגדול סיום הש"ס

ווערט געזען צווישן אנדערע: הרה"צ רבי אהרן מענדל טווערסקי שליט"א בן כ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א - הגרי"מ לעפקאוויטש שליט"א, מזקני ראשי הישיבות בארה"ק - הגאון האדיר רבי מאיר בראנסדארפער שליט"א, חבר הביד"צ העדה החרדית - כ"ק אדמו"ר מצאנז-קלויזנבערג שליט"א בארה"ב - הגרחי"א ווייס שליט"א, דומ"ץ סאטמאר אנטווערפן

פוסק הדור הגר"ש וואזנער שליט"א איז משמיע דעם דבר ה'

הגאון הצדיק רבי חיים יוסף דוד ווייס שליט"א, מגדולי רבני אייראפע ודומ"ץ סאטמאר באנטווערפן

כ"ק אדמו"ר מטעמעשוואר שליט"א מאכט דעם סיום הש"ס

כ"ק אדמו"ר מדושינסקיא שליט"א באשיינט דעם מעמד

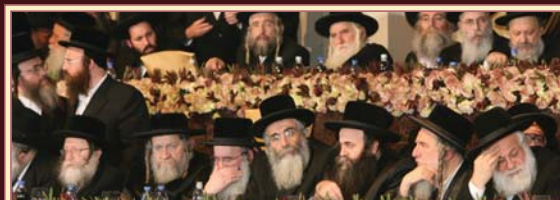
כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א באשיינט דעם מעמד

כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א באשיינט דעם מעמד

ווערט געזען צווישן אנדערע: כ"ק האדמורי"ם מטשאקאווע וספינקא-ב"ב שליט"א

ווערט געזען צווישן אנדערע: הגה"צ אב"ד שאץ-מאנסי שליט"א, אדמו"ר מטעמעשוואר שליט"א ב"ב

דער פטרון הש"ס, ר' חיים הערש פריעדמאן הי"ו, ענטפאנגט הגר"ש וואזנער שליט"א

ממלכת התורה עוז והדר

מעמד הגדול סיום הש"ס

דער פטרוו הש"ס ר' חיים הערש פריעדמאן הי"ו ווערט פריעדענטריט מיט לעדערנעם ש"ס אין א זילבערנעם שענקל

הגה"צ ר' יהושע לייפער שליט"א, מייסד ונשיא המכון, ביי זיין דרשה

א לעדערנעריע ש"ס פריעדענטריט פאר הרבני הנגיד ר' אברהם יודא גאלדבערגער הי"ו פון קרית יואל, מראשי תומכי מכון וכוללי "עוז והדר"

דבר המוסד ע"י הרבני הנגיד מו"ה מרדכי אלעזר אסטרייכער הי"ו, חבר הנהלת "עוז והדר"

הרה"ג ר' מרדכי יודא גאלדנבערג שליט"א, מרביץ תורה בלאנדאן

האדמורי"ם מראכמיסטריווקא וקרעשטניף-ארה"ק שליט"א ביים מעמד

ווערט געזען: אדמו"ר מבעהוש שליט"א, באשיינט דעם מעמד

טייל פון די 1500 ספעציעל-געלאדענטע נדבנים און לומדי ואורחי מכון "עוז והדר" ביים גרויסארטיגן מעמד

ממלכת התורה עוז והדר

מעמד הגדול סיום הש"ס

בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל

הרה"ג רבי שמואל דוד פריעדמאן שליט"א, יושב ראש

הרה"צ רבי אהרן מענדל טווערסקי שליט"א, בן כ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א

כ"ק אדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג ארה"ב שליט"א, נואם הכבוד

אות הוקרה לפטרוני ש"ס עוז והדר - מהדורת פריעדמאן

הרה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א (רעכטס) באשיינט דעם מעמד

הרה"ג ר' אברהם הלוי אייזען שליט"א, חבר הנהלת עוז והדר

הגאון הגדול רבי מלכיאל קאטלער שליט"א ר"י ביהמ"ד גבוה, נואם הכבוד